

HUMANISTISCHE PERSDIENST

BLEYENBURGSTRAAT 1, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT PERIODIEK - ABONNEMENTSPRIJS fl. 3.- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Persdienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. - Postgiro No 304960 t.n.v. HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon K 3400-10163

26 Mei 1954

3e Jaargang Nr. 5.

V A N A L L E K A N T E N .

1. Sommige rooms-katholieken gaan wel erg ver met hun afwijzing van het humanisme en "alles wat daarmee zou samenhangen": N.V.V., P.v.d.A. en nu..... de UNESCO. De Linie, 8-V: "Cultureel surrogaat voor de Wereldkerk? Humanisme van de UNESCO.... Het voornaamste principiële bezwaar, dat vanuit katholiek standpunt tegen de UNESCO moet worden aangevoerd, richt zich tegen het atheïstisch-humanistisch karakter dezer internationale organisatie... De UNESCO in haar huidige geestelijke vormeloosheid is namelijk in werkelijkheid representatief voor de ontkersten-de wereld. In internationaal verband missen de christenen het "recht", d.w.z. de juridische mogelijkheid, hun beginselen tot fundament van de politieke en culturele wereld-organisatie te maken zolang de heidense geest die het leven der volken beheerst, vanzelfsprekend ook op elke collectieve werkzaamheid zijn stempel blijft drukken.... Ook in internationaal verband geldt ten aanzien van vrijmetselaars en humanisten hetzelfde als in ons land ten aanzien van het Humanistisch Verbond voor wat de persoonlijke intenties der mensen betreft. Er bevinden zich daar ongetwijfeld zeer velen, die met eerlijke bedoelingen zijn bezield en er vast van overtuigd zijn, de mensheid een belangrijke dienst te bewijzen door de christelijke invloeden met alle beschikbare middelen te weren."
2. De discussie rondom het Rapport van de Commissie Van Nelsen van het Centrum voor Staatskundige Vorming van de K.V.P. wordt voortgezet. In De Linie, 1-V antwoordt Dr.B. van Bilsen O.F.M. op Dr. Van Praag en op De Nieuwe Eeuw (10-IV), en in de Gazet van Limburg (4-V) op Mr. In 't Veld (Vrij Nederland (24-IV)). De Linie, 1-V: "Gevaren van legende-vorming.... Wij katholieken kunnen het dilemma voor de buitenkerkelijken: "humanist" of "nihilist" niet aanvaarden. GOD BESTAAT, de Kerk IS de ware Kerk (Dat zeggen de aanhangers van andere kerken ook van de hunne. Red. Persdienst). Daar alleen ligt het ware menselijke geluk.... Een levensbeschouwing, een levenshouding, een geestelijke stroming, die een zin aan het leven wil geven en daarbij het Godsbestaan totaal buiten beschouwing laat, is voor ons in wezen even verwerpelijk als een levensbeschouwing, waarin God gehoond, gelasterd en beledigd wordt. Felle bestrijding of welwillend voorbijgaan is in wezen gelijk.... Socialisten en liberalen hebben elkaar gevonden in de strijd voor het ongodsdienstig humanisme (in België constateren we thans een gelijksoortig verschijnsel). Was ons bezwaar van het H.V. tot nu toe vooral gericht tegen de P.v.d.A., nu dus ook tegen de V.V.D."

Gazet van Limburg, 4-V: "De humanisten zijn fier op de "openheid" van het humanisme tegenover het gesloten "dogmatisme" van de christenen, speciaal de katholieken. Toch moeten wij die "openheid" steeds meer gaan betwijfelen. Zij kunnen zich namelijk heel moeilijk in de houding van de christenen inleven. Geen enkele katholiek verlangt van de humanist dat hij de Katholieke Kerk als een goed ziet, laat staan als de ware kerk. Maar telkens als de katholieken blijf geven het H.V. en aanverwante organisaties als een kwaad te zien en allerm minst als een remedie tegen het geestelijk nihilisme, dat ook wij ten zeerste betreuren, komen er uit het humanistisch kamp klachten in de zin van: begrijpen ze nu nóg niet, dat de enige mogelijkheid om de buitenkerkelijken 'n zinvolle levenshouding bij te brengen in het humanisme gelegen is?.... Katholieken zien in de ongodsdienstige levenshouding van het H.V. eerder een bevordering van het terecht gevreesde nihilisme dan een geneesmiddel ertegen.... Al te dikwijls zijn humanisten van mening, dat achter de hele strijd der katholieken 'n machtsstrijd zit... Een dergelijke constatering heeft met machtsstreven niets te maken: zij komt slechts voort uit de bezorgdheid voor een gezonde beïnvloeding van de volksmassa's. ... Tegen een onberedeneerd wantrouwen is het heel moeilijk strijden. Maar toch zullen we dit omwille van het heil van de evenmens moeten blijven doen."

In een ingezonden stuk "Humanisme en Nihilisme" in Dagblad de Stem, 14-V schrijft Toon Verpalen: "Ik ben er in het geheel niet over eens, dat humanisme toch altijd nog beter is dan nihilisme. Integendeel zelfs. Het lijkt mij uiterst gevaarlijk voor alle Christenen en andere Godgelovigen zich hier door woorden te laten verlakken. Nietwaar? Humaniteit is prachtig, en nihil is nihil.... Waarom ik het nihilisme van de niet-humanist eigenlijk stel boven dat van de humanist? Er is alle kans bij de nihilist op zoeken naar een vast fundament, op bouwen en afbreken, terwijl de humanist zijn trotse gebouw klaar heeft, en uiteraard zonder iets van de totale wankelheid ervan te zien, met tekeningen rondloopt."

5. Ter gelegenheid van het Congres van de Vrijdenkersvereniging "De Dageraad" in Amsterdam op 14 en 15 Mei hield Dr. O. Noordenbos een referaat, waarvan de stellingen vooraf zijn afgedrukt in De Vrijdenker, 8-V: "...7) Het ontstaan van een vereniging die op brede basis de onkerkelijke humanisten wilde omvatten, het Humanistisch Verbond, heeft na de tweede wereldoorlog een nieuwe stoot gegeven aan een bewuster streven de onkerkelijken tot een groep met een eigen karakter te organiseren.... 8) Heeft dit Verbond, dat van de meer verlichtten in de kerkelijke groepen erkenning vroeg en verkreeg voor de bestaansnoodzaak van een eigen humanistische groepring, het bestaan van De Dageraad niet overbodig gemaakt?.... 9) Het Humanistisch Verbond dat zich voorstelt naast de kerken in geestelijk Nederland de humanisten een eigen plaats te gaan geven, als een geestelijk tehuis voor onkerkelijken, trekt daardoor velen aan, die in De Dageraad zich niet thuis zouden voelen. Het is vooral het verschil in geestelijk klimaat, dat de keuze bepaalt. 10) De Dageraad die een organisatie is van bijna honderd jaar, heeft dááaraan haar moeilijkheden te wijten en haar kracht te danken. Het gevaar van een hopeloos verouderde godsdienstbestrijding en van een dogmatisering van bepaalde wetenschapsuitkomsten moet zij goed leren onderkennen om er aan te ontkomen. Zij heeft getoond dit gevaar te zien door wijziging van haar beginselverklaring die even sober als voldoende is om geestelijke groei niet te belemmeren. De mens groeit met zijn

tanter, het Humanistisch Verbond zal meer langs wegen van geleidelijkheid zijn doel moeten zien te bereiken, een doel, dat wij als christenen afwijzen en d u s bestrijden moeten. Dit klinkt onverdraagzaam. Er is evenwel geen ontkomen aan. De Dageraadsbevelhebber heeft zijn blikken laten gaan over zijn reservetroepen, over zijn verbondenen van het Humanistisch Verbond. Zij hebben een eigen commando maar zij zijn de bezetters, waar de Dageraad de stoottroep levert".

4. Eén van de geliefkoosde middelen waarmee de r.k. pers het humanisme bestrijdt is de insinuatie als zou er een nauw verband bestaan tussen Humanistisch Verbond en Humanitas en de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming. Voor vele paters, die op alle mogelijke plaatsen lezingen houden en "voorlichting" geven over het humanisme in K.A.B.-afdelingen, voor R.K.-Middenstandsverenigingen, voor R.K.-Vrouwenbonden, voor K.V.P.-Jongerenorganisaties, voor de R.K.-Onderwijzersbond, voor de R.K.-charitatieve verenigingen, en zo maar voor andere R.K.-groeperingen, schijnt de praktijk van het humanisme daarom onder meer zo verwerpelijk omdat het "geboortebeperking" zou propageren en de r.k. huwelijksmoraal zou ondermijnen. Zelfs het Rapport van de Commissie Van Melsen laat niet na een dergelijk verband tussen H.V. en N.V.S.H. te suggereren. Het schijnt dat voor deze paters een ieder die nu niet direct voor honderd procent enthousiast is voor hun propaganda voor een maximaal kindertal maar meteen aan "geboortebeperking" doet, vergetende dat zulk een enthousiasme niet alleen onder humanisten, maar ook in grote groepen protestant-christelijken -en zelfs onder vele r.k. intellectuelen- weinig weerklank vindt. De reacties op een dergelijke r.k. bestrijdingstaktiek zijn vaak verrassend; eerder eenpropaganda voor de N.V.S.H. dan er tegen! Zo schrijft G.J. de Nie, een der voorgangers van de Vrije Gemeente, in Nieuwe Stemmen, Nr. 4, April 1954 (geciteerd in de Vrijdenker, 22-V), naar aanleiding van een reactie in Mens en Wereld, 3-IV op een rede van Pater Schlangen, die eveneens het bovengenoemde argument op demagogische wijze gebruikte: ".... Wij bedoelen dit: gesteld dat een of andere pater het in zijn hoofd zou krijgen, om over de Vrije Gemeente te gaan praten, en hij zou dan zeggen: Die Vrije Gemeente is heidens, want zij hebben een gebrandschilderd raam van Socrates, doch het gevaarlijkst is de Bond voor Sexuele Hervorming, die 30.000 leden telt en zich met geboortebeperking bemoeit! Wat zou dan onze beste reactie moeten zijn? Protesteren tegen de klaarblijkelijk formele onzin van deze uitspraak? Wat mij betreft (maar jammer genoeg staat De Vrije Gemeente niet zozeer onder de schijnwerpers van de publieke belangstelling als het Humanistisch Verbond), zou ik toch liever naar aanleiding van die formele onzin nu maar ineens "klare wijn" willen gaan schenken. Het zou ons immers niet moeten "raken", wanneer men op een dergelijke wijze De Vrije Gemeente probeerde te kwetsen. Wij zouden het m.i. moeten beschouwen als een handschoen, die ons werd toegeworpen; en met volstrekte openhartigheid zouden wij die Pater moeten toevoegen: "En wat dan nóg? Wij hebben een gebrandschilderd raam van Socrates; en we zijn er trots op! En er is een Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming; en al hebben wij daar zelf niet het initiatief toe genomen, wij zijn vanuit onze ondogmatische en vrijzinnige gezindheid toch dankbaar, dat zulke organisaties bestaan. En bovendien, beste Pater, hebt U zich vergist; want die door U verafschuwde vereniging telt geen 30.000 maar bijna 80.000 leden; en hopelijk zijn daar ook vele Vrije Gemeentelieden onder; want het is

doeleinden. Wat De Dageraad als kostbare erfenis moet hooghouden is haar geestelijke strijdbaarheid en haar diepgewortelde solidariteit met elk emancipatiestreven. Het gevaar van conformisme is daarom kleiner dan bij het Humanistisch Verbond. De Dageraad heeft op het brede front van het Humanisme, wanneer zij deze juist verstaat, een eigen taak, geestelijk en maatschappelijk wegens haar verleden: een critische, stimulerende taak."

Het Parool, 17-V: Dr. Noordenbos ontkende, dat de ongodsdienstigheid alleen maar was ontstaan, doordat de mensen langzamerhand zijn gaan inzien, dat de kerken maar al te dikwijls aan de kant van de gevestigde orde, van de machthebbers, stonden. De oorzaken zitten volgens hem dieper: de gerichtheid van de menselijke geest is niet langer verticaal (naar de hemel), maar horizontaal (voor ons uit).... Wij hebben God uitgeschakeld als oorzaak en verklaring voor alle dingen. Een gebed is zelfs voor de meeste gelovigen niet meer iets magisch, iets dwingends. Het is ten hoogste een vroom gebaar tegenover een macht, van wie men eigenlijk niet meer gelooft, dat hij zou kunnen ingrijppen. Het prijsgeven van allerlei oude opvattingen beschouwt Dr. Noordenbos echter niet altijd als onverdeeld gunstig, omdat er tegelijkertijd dikwijls veel culturele waarden verloren gaan: "In een groot deel van Nederland is de onkerkelijkheid niet het gevolg van een bewuste verwerping van de godsdienst en een bewuste aanvaarding van een andere levensbeschouwing. Het gevolg van het afglijden van oude denkvormen is vaak onverschilligheid, dikwijls volslagen onbegrip". "Onze taak bestaat er echter niet in te treuren over wat verloren ging, maar om scheppend op te treden, zei Dr. Noordenbos. Hij waarschuwde de vrijdenkers er tegen geen nieuwe dogma's te scheppen bij de bestrijding van de oude. Men moet zich niet vastnagelen aan tijdelijke resultaten van de wetenschap."

Eindhovens Dagblad, 19-V levert hier commentaar op: "Al drie generaties lang heeft de Dageraad de strijd gevoerd tegen de belijdenissen. Zij heeft daarmee destijds een tegenkracht opgeroepen in de vereniging De Middaghoogte, waarin protestanten en katholieken eendrachtig front maakten. Bepaald irenisch ging het daarbij niet toe. Er was ook allerm minst aanleiding voor ten aanzien van een vereniging die zich graag meester maakte van ongelukkige, afgeval len priesters om die op openbare vergaderingen te laten optreden.... Echter De Dageraad staat niet meer alleen... Dr. Noordenbos vroeg zich af of het Humanistisch Verbond niet het bestaan van De Dageraad overbodig heeft gemaakt... Waartoe leidt beider opzet en activiteit, nu zij, mogelijk bij velen niet geheel bewust, op eenzelfde wortel stoelen? Is het H.V. de nazorginrichting voor hen, die door De Dageraad van de Kerk vervreemd zijn en niet door b.v. een onchristelijke beweging als die van de Getuigen van Jehova zijn opgevangen? Of de geestelijke voorganger voor de nakomelingen van hen, die door De Dageraad er toe gebracht zijn hun geloof weg te werpen en hun kinderen godsdienstig-onbeschu t groot te brengen? Met onmiskenbaar verlies aan normbesef, waarop ook de vroegere Nieuw-Malthusiaanse Bond, thans Bond voor Sexuele Hervorming, met trieste vrucht voortbouwt en bij humanisten ontmoetingspunten vindt, welk samentreffen alleen reeds een ernstige waarschuwing moet inhouden. Dr. Noordenbos bleek realist genoeg om te erkennen, dat het Humanistisch Verbond (door hem met de Kerken kennelijk en ten onrechte op één lijn gesteld) die onkerkelijken moet trekken die zich in De Dageraad niet thuis zouden voelen door het verschil aan geestelijk klimaat. Wij geloven dat dit even subtiel als juist is uitgedrukt.... Duidelijker hebben wij het begrip mantelorganisatie zelden horen verklaren. De Dageraad is mili-

bitterhard nodig, dat ook op dit terrein de roomse en christelijke vertroebeling van de geesten eens een halt wordt toegeroepen!".

Het resultaat van de r.k. anti-humanistische actie is dus dat het gehele humanistische front, van De Dageraad, over het Humanistisch Verbond en Humanitas, tot aan de Vrije Gemeente, nu hechter is dan ooit!

X X X X X

U I T E I G E N K R I N G .

H.J.G.

Op 12 Mei werd te Leiden een afdeling opgericht van de Humanistische Jongerengemeenschap.

HUMANISTISCH THUISFRONT

Op 13 Mei is door de staatssecretaris van Oorlog, Mr. F.J. Kranenburg, nabij Nunspeet het militaire Tehuis "De Leemberg" van het Humanistisch Thuisfront geopend. Tevoren hebben het Haarlems Dagblad, 't Nieuws voor Kampen en de Prov. Ov. en Zwolse Courant van 11-V er een beschouwend artikel aan gewijd, waaruit wij het volgende citeren:

"In de Eerste Kamer heeft Mr. In 't Veld de vraag opgeworpen, of Christenmensen zich er niet over zouden moeten verblijden, indien door Humanistische bearbeiding mensen, die anders aan het nihilisme ten prooi vallen en die aan de kerk ontgroeid zijn, voor een dergelijke afzakking worden behoed. Het antwoord werd in de Tweede Kamer gegeven door Dr. Bruins Slot: een bevestigend antwoord betekent dat de overheid de verantwoording op zich neemt, dat een militair in overheidstijd gevormd wordt in een sfeer van systematisch ongeloof. Hier ligt eigenlijk de kern van de tegenstellingen en de diepere oorzaak van het voortdurende meningsverschil. In de discussie zowel in woord als in geschrift, gaan de tegenstanders van het Humanisme elkander en de Humanisten te lijf met theologische argumenten, die op zichzelf belangwekkend en ongetwijfeld steekhoudend zijn. Daarbij wordt veelal -en dat is in deze discussie wellicht het meest verbijsterend- de kardinale fout gemaakt, dat men de mens uit het oog verliest, voor wie het Humanisme zegt een boodschap te hebben.... De vraag is of de geestelijke verzorging vanwege de kerken wel zodanig bij buitenkerkelijke en aan de kerk ontgroeide militairen aanslaat, dat daardoor de aanspraken van de kerken op deze groep gerechtvaardigd is. Het wil met andere woorden zeggen: in hoeverre zijn de kerken bereid en uit diepe bewogenheid in staat om de onbetaalde rekening, haar in het verschijnsel van het Humanistisch Thuisfront aangeboden, te honoreren. Op deze vragen is tijdens de Kamerdebatten uiteraard geen antwoord gegeven. Men was er meer op uit de onderlinge theologische meningsverschillen uit te meten. Maar de jonge mens. die aan de poort van het leven staat en die vragen heeft over de zin van het leven, die jonge mens kwam tijdens de Kamerdebatten niet aan bod. In één van de brieven lazen wij: "Het is dan ook dringend noodzakelijk dat er buitenkerkelijke geestelijke verzorgers komen voor de velen, voor wie een preek niets zegt en die het recht hebben, dat er aan hun geestelijke ontwikkeling aandacht wordt besteed".

HUMANITAS

Op 12 en 13 Juni zal op "De Pietersberg" te Oosterbeek een landelijke-conferentie en scholingsbijeenkomst worden gehouden van de sectie reclasseringswerk van Humanitas. Een referaat zal worden gehouden door Mej.Dr.J.C. Hudig, kinderrechter te Rotterdam, verband houdende met het Rapport betreffende de strafrechterlijke behandeling van jeudige personen. Een uitvoerige discussie over de praktische problemen van het reclasseringswerk staat op het programma, terwijl een gezamenlijke tocht zal worden gemaakt naar het kindertehuis Ellinchem te Ellecom.
